

IV. ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED RIIGIASUTUSTELE

Aruande neljandasse ossa on koondatud ettepanekud ja soovitused riigiasutustele, mis on kerkinud üles nii käesoleva uuringu raames (eeskätt ekspertide esitatuna) kui ka Inimõiguste Instituudi ning usuliste ühenduste ja nende liikmete varasemate kontaktide tulemusena.

Alljärgnevad ettepanekud ja soovitused on välja pakutud lootuses, et nende pinnalt tekivad arutelud riigiasutuste ja usuliste ühenduste esindajate ning erialaspetsialistide osavõtul, mille tulemusena jõutakse ühiselt välja selliste lahendusteni, mis aitavad kaasa usuvabaduse veelgi mõjusamale tagamisele Eestis.

Ettepanekute ja soovituste loetelu ei ole kindlasti ammendav. Inimõiguste Instituudile teadaolevalt on Siseministeeriumi usuasjade osakonna tellimisel koostatud kehtivate õigusaktide õiguslik analüüs, mis sisaldab ka ettepanekuid, milles kaalutakse nende õigusaktide muutmist. Teisalt sisaldavad käesoleva aruande teises osas esitatud intervjuud ekspertidega ka mitut sellist ettepanekut, mida aruande käesolevasse ossa ei ole lisatud, kuid mis väärivad kindlasti samamoodi arutamist ja analüüsi.

1) Usuliste ühenduste staatus juriidiliste isikutena

Kehtivatest õigusaktidest (tsiviilseadustiku üldosa seadus, kirikute ja koguduste seadus, mittetulundusühingute seadus) tuleneb, et usulised ühendused (kirikud, kogudused, koguduste liidud, kloostrid, välislepingu alusel tegutseva kiriku institutsioonid) on mittetulundusühingu alaliik ning et usuliste ühenduste register on mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri allregister. 1990. aastatel olid usulised ühendused iseseisev juriidilise isiku liik ning **võiks kaaluda arutelu algatamist sellise õigusliku lahenduse taastamiseks**. Kloostrid ja välislepingu alusel tegutseva kiriku institutsioonid, kes on oma tegevuse poolest tulu mittetaotlevad ühendused, ei ole siiski mittetulundusühingutele omase õigusliku ülesehitusega. Juriidilise isiku eriliigi võimaldamine usulistele ühendustele ei läheks vastuollu põhiseaduses sätestatuga ning oleks põhjendatav – ka teiste riikide näidetel – ajalooliselt (sageli sajandite jooksul) väljakujunenud struktuuriliste ja tegevuslike eripärade arvestamisega.

2) Usuühingu mõiste

Usuühingu mõiste tuleneb kirikute ja koguduste seadusest. **See, kas usuühingu mõiste praegune sisu vastab täielikult sellele, mida peeti silmas 1992. aastal põhiseaduse teksti koostamisel, vajab põhjalikumat õiguslikku analüüsi.**

3) Kirikute territoriaalsetele struktuuriüksustele juriidilise isiku staatuse võimaldamine

Eeskätt oleks antud juhul tegemist **aruteluga selle üle, kas juriidilise isiku staatuse võiksid saada Eestis registreeritud kirikute piiskopkonnad.** Soovi kirikute ja koguduste seadust selliselt täiendada on avaldanud mõlemad õigeusu kirikud. Kuivõrd mõlema puhul on tegemist sellise kirikuga, mis on osa suuremast ülemaailmsest struktuurist, siis tuleks kindlasti silmas pidada, milliseid otsustusi on teinud teised riigid samalaadsete küsimuste lahendamisel.

4) Pihisaladuse kaitse

Kirikute ja koguduste seaduse §-st 22 nähtub, et pihisaladus on absoluutne. Samas võimaldab nt kriminaalmenetluse seadustiku § 72 lõige 3 pihisaladuse hoidmise kohustust teatud juhtudel eirata. See on eelduste kohaselt valdkond, mis võib tekitada arutelu käigus erinevaid arvamusi, kuid **arutelu selle küsimuse üle on kindlasti vajalik.**

5) Tulumaksuseaduse täpsustamine seoses tulumaksusoodustusega ühenduste nimekirja koostamise tingimuste ja korraga

Viimaste aastate praktikas on üles kerkinud mitmeid vaidlusi (nt seoses kristlike erakoolidega, kuid ka paljude teiste ühenduste puhul), kus kodanikuühendused ning Maksu- ja Tolliamet on tõlgendanud erinevalt tulumaksuseaduse § 11 sätteid, mille tulemusena ei ole neid kodanikuühendusi tulumaksusoodustusega ühenduste nimekirja kantud. Õigusvaidluste tulemusena on hiljem küll need kodanikuühendused nimekirja lisatud, kuid kindlasti **väärrib arutelu tulumaksuseaduse vastavate sätete täpsustamine.** Inimõiguste Instituudile teadaolevalt on Rahandusministeeriumis küll esialgne dokument koostatud, kuid see ei ole valitsuskabineti päevakorda jõudnud.

6) Usuliste ühenduste aruandlus

Usuliste ühenduste esindajad on toonud esile, et saades küll aru kohustustest, mis usulistel ühendustel kui juriidilistel isikutel lasuvad, **võiks üle vaadata need nõuded ja aruandevormid, mis hõlmavad usuliste ühenduste poolt riigile esitatavaid aruandeid** (st kas need

peavad olema sellise detailsusastmega, nagu need kehtiva korra järgi esitatakse, või on mõeldav koostada ka lihtsamaid või vähemalt käibe alusel diferentseeritud aruandevorme).

7) Usulisi ühendusi ja vaimulikke puudutav terminoloogia õigusaktides

Kehtivates õigusaktides on usulisi ühendusi ja vaimulikke puudutav mõistekasutus praegu ebaühtlane ning alati ei ole üheselt arusaadav, milline on teatud mõistete sisu. **Seega tuleb terminoloogia erinevates õigusaktides ühtlustada.**